

OUDER WESTLAND

In deze rubriek wordt teruggeblikt op een historische periode of gebeurtenis in Westland.

Jaarlijks wordt het steeds moeilijker om nieuwe oorlogsverhalen te vinden voor de 4 mei-herdenking in theater De Naald. Aart van den Berg en de stichting Vrijheid vonden de nu 94-jarige Els Arntzenius, die toen emotioneel laveerde tussen jong zijn en de oorlog.

▲ Els Arntzenius als 94-jarige, rechts Maghen Hilgersum, de actrice die haar speelt. FOTO AART VAN DEN BERG

▲ Els Arntzenius als jong meisje. PRIVÉFOTO

Jong zijn in oorlogstijd

Rien van den Anker

Hij heeft inmiddels de hele waaier gehad. De Naaldwijkse met een gedeserteerde Duitse militair in huis, de verzetsstrijder, de vluchteling, het door Westlandse adoptieouders geredde Joodse kind, de NSB'er, de dochter met een Duitse soldatenvader en zijn eigen oom Joop die de zogeheten dodenmarsen overleefde.

„Allemaal mensen die ons hun eigen specifieke verhaal vertellen en die gezamenlijk de historie compleet maken. Maar na driekwart eeuw wordt het steeds moeilijker om nieuwe, oude verhalen te vinden van nog levende ooggetuigen.”

Theatermaker, auteur en dichter Aart van den Berg uit 's-Gravenzande moest op zeker moment ruimer gaan kijken dan de eigen regio. Eerst al Hoekse Joodse vluchtelingen en nu kwam hij bij Els Arntzenius, in die dagen Haagse en nu, hoogbejaard maar gezond, levend in het Gooi. Het werd een fascinerende, historische ontmoeting.

Zwarte en rode

Vele, vele jaren hield zij dagboeken bij, ook toen al. Zwarte voor de feitelijkheden en geschiedenis, rode voor de emoties, de vriendjes, de verliefdheden en alles over haar eigen meisjesleven. Een stapel historische pareltjes waarvan Els' dochter, Belinda Meuldijk, een boek van meer dan 500 pagina's in elkaar zette. Ja, Belinda, dochter van Wim Meuldijk die ons

Pipo de Clown en Mamaloe naliet. De Belinda die jaren echtgenoot was van Rob de Nijs. Via haar kreeg Aart honderden digitale pagina's tekst onder ogen. Het werd daarna flink schrappen omdat bepaalde momenten zoals de Februaristaking, de Hongerwinter, parachutelandingen, Canadese verliefdheid, ruzie met moeder en feesten er sowieso in moesten. Uiteindelijk bleven er 30 pagina's over, een bijzonder verhaal vertellend.

„Een verhaal over Els, een meisje dat jong is in de oorlog. Die wil leven, die ziet wat er verkeerd gaat, er ook schuld over voelt, maar toch gewoon doorgaat met dat leven, om het te vieren.” Van den Berg zoekt zijn woorden, concludeert dan: „En dat begrijp ik, het leven, nee haar leven, gaat door, bijna gewoon.” Hij heeft enige moeite om de insteek van deze komende 4 mei-to-

neelvoorstelling goed te vertellen, uit te leggen ook. „Het was oorlog maar toch waren er gewone dagen, vooral ook voor jonge, zich naar volwassenheid ontwikkelende meisjes zoals Els. Dat kunnen alleen die mensen zelf voelen, dat is moeilijk aan latere generaties uit te leggen.”

Schuldgevoel

Els komt in 1925 ter wereld, is 15 jaar als de oorlog uitbreekt. Een jong meisje, vol van haar eigen leven, alsof oorlog gewoon is. Dat haar Joodse vriendin Annie moet onderduiken vindt ze vreselijk. Ze voelt zich ook schuldig maar besluit wel om 's avonds te gaan dansen. Ze ziet Joden die mogelijk weggevoerd worden, staan bij een treinstation, voelt dat het niet goed is en gaat toch door met haar vakantie en andere dingen, het schuldgevoel onderdrukkend.

Haar verhaal is ook het verhaal uit de oorlog, zoals veel jongeren die toen hebben beleefd

—Aart van den berg

Zo schrijft ze in haar dagboek ook dat ze eigenlijk wel vindt dat iedereen verzet moet plegen tegen de Duitsers en moet staken. Maar tegelijkertijd beseft ze dat er dan geen brood op de plank komt en dat er allerlei andere problemen kunnen komen en dat je dus ook gewoon door kunt gaan. „Ik weet zeker dat heel veel mensen die het hebben meegemaakt, die de bezetting hebben gekend, op dat punt precies voelen wat er is gebeurd. Haar verhaal is ook het verhaal uit de oorlog, zoals veel jongeren die toen hebben beleefd.”

Filosofisch

Van den Berg blijkt ook gefascineerd door de soms filosofische kant van Els' verhaal. Waarin ze hem ook voorhoudt dat je de Duitsers niet mag haten, dat je van iedereen moet houden. „Dat lijkt een beetje op je kop in het zand steken, maar ze leefde als 15-jarig meisje in de oorlog, de weg naar volwassenheid zoekend, een meisje dat wil leven en dat ook uitbundig doet. Dat gewoon verliefd wordt op jongens, je kunt het haar niet eens kwalijk nemen. Jong zijn en oorlog, dat botst.”

Om die wereld van Els zoveel mogelijk te leren kennen heeft Aart haar boek meermalen gelezen, is ook vier keer langs geweest, om haar zoveel mogelijk te begrijpen. Omdat er inmiddels ook sprake is van wederzijds respect heeft hij zijn tekst aan Els voorgelezen, daarna gaf ze hem groen licht. Hij heeft haar ook uitgenodigd op 4 mei. Zij heeft laten weten graag te komen.

HET WERKELIJKE LEVEN

Van dagboek naar toneelstuk

Jong in de oorlog is de naam van de jaarlijkse 4 mei-herdenkingsvoorstelling in Westland. Het is een bewerking van het boek *Het Werkelijke Leven. 1940-1945* van Els Arntzenius. Op zaterdag 4 mei om 15.00 uur en om 21.00 uur zijn er in

het theater De Naald in Naaldwijk twee uitvoeringen. Hoofdrolspeelster is Maghen Hilgersum uit Poeldijk. De actrice schrijft als het ware het lege dagboek, voor haar op tafel, hardop vol. Zij zingt ook twee liederen van Van den

Berg, daarbij begeleid door pianist Arjan Molenaar. Er worden ook speciale gedichten voorgedragen.

Traditie

De traditionele 4 meitoneelavond is een project van Aart van den Bergs Theater in

Feite en stichting Vrijheid. Bijdragen van de diverse fondsen en de gemeente Westland zijn er niet meer. De Naald doet mee, omdat directeur Nico Baars het belang ervan inziet dat deze oorlogsgeschiedenis blijft worden herinnerd.